

ПРОГРАМА ЗА РАЗШИРЕНО ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В 1. КЛАС

Програмата и разпределението за ИУЧ по български език и литература в 1. клас са съобразени с новите изисквания от програмата на МОН за 1. клас. Разработени са по помагалото на ИК “Кронос” **“Помагало по български език и литература за 1. клас за избираемите учебни часове.”**

I. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ЗА ИУЧ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

1. Да се подпомогне процеса на началното ограмотяване, което е ключова предпоставка за осъществяването на единния езиков и литературен образователен процес, за интелектуалното и речевото развитие на учениците.
2. Да се усъвършенстват техниките за четене и писане в единство с разбирането на прочетеното и написаното.
3. Да се задълбочи овладяването на умения за разпознаване и използване на основните езикови и комуникативни единици – текст, изречение, дума, сричка, звук.
4. Да се постигнат конкретни резултати, свързани с овладяване на знания, умения и отношения от областта на различни дялове на езика – фонетика, синтаксис и лексикология, като се поставя акцент върху звуковете (гласни и съгласни) и буквите (главна и малка, печатна и ръкописна) в българския книжовен език, видовете изречения по цел на общуване (съобщително и въпросително), звуковия състав и лексикалното значение на думата. Очакваните резултати от обучението по литература са насочени към четенето, възприемането и разбирането на произведения от различни жанрове на литературата и фолклора за деца (приказка, разказ, стихотворение, гатанка), видовете реч (стихотворна и нестихотворна).

Чрез учебната програма по български език и литература за ИУЧ за първи клас се реализират образователни задачи, насочени към:

- овладяване на четенето и писането като необходима предпоставка за езиковото и литературното обучение;
- формиране и усъвършенстване уменията на учениците да говорят и четат правилно и изразително, да пишат грамотно и четливо;
- овладяване в практически план на начални знания за езиковите и речевите единици;
- формиране на начални умения за четене, възприемане, осмисляне и интерпретация с помощта на учителя на кратки по обем и достъпни като съдържание литературни и нелитературни произведения;
- изграждане на отношения, свързани с общочовешки ценности, национална идентичност и мултикултурност;
- формиране на начални комуникативноречеви умения за ориентация в комуникативната ситуация и за създаване на текст;
- развитие на мисленето, въображението, паметта и познавателните интереси на първокласниците.

II. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
<i>Начално ограмотяване</i>	• Разграничава звук и буква в състава на думата. • Разпознава печатните и ръкописните букви от българската азбука. • Изписва графически правилно елементите на ръкописните букви и връзките между тях. • Пренася правилно части от думи. • Владее техники за четене и писане на думи, изречения и кратки текстове. • Разбира смисъла на прочетеното.
<i>Езикови компетентности</i>	• Разпознава гласни и съгласни звукове. • Разграничава сричките в думата. • Разграничава езиковите единици дума, изречение. • Определя границите на изречението в текста. • Съставя различни по цел на изказване изречения в зависимост от комуникативната ситуация.
<i>Комуникативноречеви компетентности</i>	• Използва речевия етикет при поздравления и обръщения в устно общуване. • Прилага правилата за речева учтивост (поздрав, благодарност, молба). • Уместно употребява езикови и неезикови средства според комуникативната ситуация. • Озаглавява текст. • Създава кратък писмен текст по серия от картини. • Разграничава начини и средства за общуване. • Пише под диктовка текст. • Преразказва устно съдържанието на откъс от повествователен текст.
<i>Литературни компетентности</i>	• Чете произведения от различни литературни и фолклорни видове, представени в учебното съдържание – приказка, разказ, стихотворение, гатанка. • Преразказва устно епизод от литературно и/или фолклорно произведение и кратък художествен и/или нехудожествен текст. • Отговаря кратко на въпроси по съдържанието на изучавано литературно и фолклорно произведение. • Разбира значението на непознати думи в контекста на изучаваното литературно или фолклорно произведение.
<i>Социокултурни компетентности</i>	• Ориентира се в съдържанието на изучаваното литературно или фолклорно произведение. • Споделя прочетеното от детски списания, детски енциклопедии, достъпна информация от интернет. • Съставя в устен вид благопожелания, свързани с празничния календар на българския народ.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<i>I. Езиково обучение</i> <i>Звуковете и буквите в българския език</i>	• Открива звуковете в състава на думата. • Ориентира се в последователността на звуковете в думата. • Разграничава звук от буква. • Разграничава сричките в думата. • Разграничава гласни от съгласни звукове. • Разграничава съгласния звук й от гласния звук и. • Изговаря правилно звуковете в думите. • Познава печатните и ръкописните букви от българската азбука. • Разпознава малка и главна буква (печатни и ръкописни) • Пише графически правилно и четливо буквите и връзките между тях. • Пише правилно в думи й, йо, ъо, щ, я, ю, дж, дз. • Чете правилно думи в съответствие със звуковия им състав. • Познава реда на буквите в българската азбука. • Означава с букви звуковия състав и строеж на думите, без да пропуска букви.	• звук • гласен и съгласен звук • буква • главна и малка буква • печатна и ръкописна буква • сричка • азбука
<i>Дума и изречение</i>	• Различава дума от изречение. • Разбира лексикалното значение на думата. • Използва главна буква при писане на собствените имена. • Проверява правописа на думи чрез други думи. • Разбира смисловата цялост на изречението. • Свързва правилно думите в изречението. • Определя границите на изречението в текста. • Оформя графически правилно началото и края на изречението. • Разпознава препинателните знаци за край на изречение – точка, въпросителен и удивителен.	• дума • изречение
<i>Текст и общуване</i>	• Разграничава в потока на речта основните езикови и речеви единици (звук, дума, изречение, текст). • Усвоява механизъм на четене с разбиране.	• общуване • текст

	• Разграничава графичната и звуковата форма на думата като значеща единица. • Различава писмен от устен текст. • Ориентира се за участниците в речевата ситуация. • Прилага правилата за речева учтивост (поздрав, благодарност, молба). • Прави устен преразказ на кратък откъс от повествователен текст. • Включва се уместно в диалог по конкретна тема. • Пренася правилно части от думи. • Съчинява кратък писмен текст (от три-четири изречения) по серия картини. • Озаглавява текст. • Назовава различни видове общуване – езиково и неезиково, устно и писмено, електронно и неелектронно. • Разпознава средства за неезикова комуникация – жест, мимика, поза на тялото.	
II. Литературно обучение Литературни и фолклорни текстове	• Разпознава приказка, разказ, стихотворение, гатанка. • Чете правилно и с разбиране малки по обем художествени или нехудожествени текстове. • Отговаря кратко на въпроси по съдържанието на изучавано произведение. • Преразказва устно достъпни за възрастта малки по обем разкази, кратки народни, преразказани (авторизирани) и авторски приказки. • Разграничава стихотворна от нестихотворна реч. • Отгатва фолклорни и литературни гатанки, достъпни за възрастта. • Чете произведения от литературата за деца, посветени на: семейството, училищния живот, родината, игрите, празниците. • Ориентира се в случката в изучаваното литературно или фолклорно произведение.	• приказка • разказ • стихотворение • гатанка
Читателски интереси	• Споделя впечатления от изучавани или неизучавани цялостни произведения. • Дава примери за благопожелания, свързани с празници и обичаи. • Чете кратки текстове от детски списания и енциклопедии, достъпна информация от интернет.	

Утвърдил:

Директор:.....

ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА 1. КЛАС ЗА ИЗБИРАЕМИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

Годишен хорариум: 32 ч

Седмичен хорариум: 1 ч.

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид урочна единица	Компетентности като очаквани резултати от обучението съгласно учебната програма	Понятия	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по раздели	Забележка
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]

ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК, 18 учебни седмици

1	IX 1.	Съставяне на изречения. (стр. 6, 7) Писане на елементи.	Упражнение	Умее да отговаря и да задава въпроси по илюстрацията. Съставя кратък устен разказ по картина. Умее правилно да изписва елементите.	изречение, текст ред – тесен, широк	Включване в конкретна ситуация на речевото общуване. Разказ по картина. Писане в графичната мрежа на елементите.	Устна проверка Писмена проверка	
2	IX 2.	Звук, сричка, дума. (стр. 8, 9) Писане на елементи.	Упражнение	Умее да открива броя на звуковете в сричката. Умее правилно да изписва елементите. Ориентира се в графичната мрежа.	звук сричка дума	Учениците коментират за животни - маймуна, пате, делфин, мечка. Писане на елементите в графичната мрежа.	Устна проверка Писмена проверка	
3	X 3.	Съставяне на изречения. Текст: ”В птичия двор” (стр. 10, 11) Писане на елементи.	Упражнение	Съставя изречения и кратък устен разказ по картина. Ориентира се в графичната мрежа.	дума изречение текст	Откриване на звуково-буквен състав на думата. Съставяне на въпросително и съобщително изречение по схеми. Писане на елементи до букви в графична мрежа.	Устна проверка Писмена проверка	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
4	X 4.	Четене с Аа, Ее. Писане с главни и малки ръкописни букви Аа, Ее. (стр. 12, 13)	Упражнение	Открива печатния белег на звука, декодира го в писмен. Разграничава звук от буква. Наблюдава писмено оформяне на изречение.	гласен звук малка ръкописна и главна ръкописна буква	Откриване на писмения белег на звука в думи от текст. Изолирано писане на буквата. Писане на изречение.	Устна проверка Писмена проверка	
5	X 5.	Четене с Мм, Нн. Писане с главни и малки ръкописни букви Мм, Нн, Ее, Аа. (стр. 14, 15)	Упражнение	Открива звука в състава на думата в различни позиции. Допълва изречение с дума. Изписва графически правилно буквите и връзките между тях.	съгласен звук, гласен звук малка и главна ръкописна буква	Откриване на звуковете в думи. Звуков анализ на думи с тези звукове в различни позиции. Декодиране на печатни букви в ръкописни в буквосъчетания с различно свързване - долно, горно, средно.	Устна проверка Писмена проверка	
6	X 6.	Четене с Оо, Ии. Писане с Оо, Ии. (стр. 16, 17)	Упражнение	Ориентира се в последователност на звуковете, открива звука в различни позиции. Спазва изискванията за наклон, разстояние, височина и ширина на буквите.	имена изречение	Четене на думи и изречения с изучените букви. Правилно графическо писане на изучените букви в буквосъчетания.	Устна проверка Писмена проверка	
7	XI 7.	Четене с Лл, Рр. Писане с Лл, Рр. (стр. 18, 19)	Упражнение	Ориентира се в звуковия състав на думата. Умее да допълва сричка до дума. Подрежда правилно думи в изречение.	сричка, дума, изречение, препинателен знак – точка, въпросителна	Подреждане на думи в изречение. Знак в края на съобщителни и въпросителни изречения.	Устна проверка Писмена проверка	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
8	XI 8.	Четене с Уу, Ъъ. Писане с Уу, Ъъ. (стр. 20, 21)	Упражнение	Умее да решава подходящи сричкови упражнения: работа по модели, допълва изречение с подходяща дума, съставя думи с определен брой звукове. Умее самостоятелно да прави анализ, да разбира смисъла на изречението и да го преписва.	ред на думите в изречението	Четене и препис на буквосъчетания в дадени думи. Съставяне на думи по дадени звукове и записът им. Допълване на изречения с дума по смисъл	Устна проверка Писмена проверка	
9	XI 9.	Четене и писане с И, Й. (стр. 22) Писане на думи и изречения. (стр. 23)	Упражнение	Умее да различава И и Й. Умее да определя звуковия състав на думата. Умее да съставя изречение.		Четене на срички с И и Й. Съставяне на изречение от разбъркани думи. Употреба на думата в изречението.	Текущо формиращо оценяване	
10	XI 10.	Четене и писане с А, Я. (стр. 24) Писане на думи и изречения. (стр. 24, 25)	Упражнение	Умее да съставя и пише думи от дадени срички. Умее да отговаря с изречение по даден въпрос върху текста. Умее да озаглавява текст.	заглавие	Определяне на звуковия състав на думата. Съставяне и писане на изречения - отговор на въпрос към текста. Озаглавяване на текст.	Устна проверка Писмена проверка	
11	XII 11.	Четене и писане с Т, Д. (стр. 26) Четене на текст “Моделиер“.	Упражнение	Умее да пише правилно крайната съгласна чрез дума за проверка. Умее да допълва изречение с предлог по смисъл. Умее да пише пропуснатата гласна в думи от текст.	Писане на думи, словосъчетания и изречения.	Правопис на съгласните т, д в края на думата. Допълване на изречения с предлог по смисъл. Правопис на гласните.	Устна и писмена проверка	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
12	XII 12.	Четене и писане със С, З. (стр. 28) Писане на думи, слово-съчетания, изречения, текст. (стр. 29)	Упражнение	Умее да пише правилно крайната съгласна чрез дума за проверка. Умее да отделя изреченията в текста “Медалист“. Умее правилно да употребява предлозите С и СЪС .		Определяне на общата част на сродни думи. Правопис на крайна съгласна. Допълване на изречение с подходяща по смисъл дума. Определяне на изреченията в текста.	Устна и писмена проверка	
13	XII 13.	Четене и писане с К, Г. (стр. 30) Езикови упражнения.	Упражнение	Умее да пише правилно съгласната в средата на думата. Умее да отговаря на въпрос към текста “Мангуста“, да допълва изреченията в текста “Кукла“ с опора върху илюстрация.		Правопис на съгласна в средата на думата. Допълване на изречения с подходяща по смисъл дума. Разбиране на прочетения текст.	Устна и писмена проверка	
14	XII 14.	Четене и писане с П, Б. (стр. 32) Езикови упражнения върху текста “Реката“. (стр. 33)	Упражнение	Умее да решава подходящи езикови задачи: изговор и правопис на съгласните П/Б, допълване на изреченията с подходяща дума. Допълва изречение според съдържанието на текста “Реката“.		Проверка на правописа на крайната съгласна. Разбиране на значението на думата.	Текущо формиращо оценяване, писмена проверка	
15	I 15.	Четене и писане с Ф, В. (стр. 34) Писане на думи, изречения. (стр. 35)	Упражнение	Умее да прави проверка на крайната съгласна. Умее да търси в текста “На път“ отговор на въпрос.		Правопис на В и ВЪВ . Съставяне на изречения от дадени словосъчетания. Разбиране на текста.	Устна и писмена проверка	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
16	I 16.	Четене и писане с Ш, Ж. (стр. 36) Текст “На пързалката”. (стр. 37)	Упражнение	Умее да моделира правилно звуковете З, С, Ж, Ш; да проверява крайната съгласна; да допълва изречения с думи		Изговор и правопис на съгласни, близки по звучене. Съставяне на изреченията в текста “На пързалката”.	Устна и писмена проверка	
17	I 17.	Обобщение. Текст “Котаракът”. (стр. 38)	Упражнение	Умее да чете гладко и бегло. Умее да отговаря на въпроси към текста и да дава оценка на героя.		Усъвършенстване на четивната техника. Съставяне на изречение за оценка на действията на героя.	Устна и писмена проверка	
18	I 18.	Четене и писане с Ч, Х. Текст “Весела случка с чадър и котараче”. (стр. 40)	Упражнение	Умее да пише главна буква на имена. Умее да отговаря на въпроси към текста, да дава оценка за качества на героя.		Затвърдяване на печатния и писмен белег на Ч, Х в думи и съчетания. Довършване на изречения по съдържанието на прочетен текст.	Устна и писмена проверка	

ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК, 14 учебни седмици

19	II 19.	Четене и писане Ц, Щ. (стр. 42) Писане на думи и имена. Текст “Великден”. (стр.43)	Упражнение	Умее да чете и пише изучените букви в думи, словосъчетания и имена. Умее да допълва изречение. Умее да съставя изречения по опорни думи.		Четене с изучените букви. Допълване на изречения в стихове. Довършване на текст по дадено начало и опорни думи “Великден”.	Устна и писмена проверка	
----	------------------	--	------------	--	--	--	--------------------------	--

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
20	II 20.	Четене и писане с Ю, ЙО. (стр. 44) Четене и писане с йо, ъо. Текст “В районния спортен център”. (стр. 45)	Упражнение	Умее да различава Ю/ЙО/ ъо. Умее да свързва по смисъл думи в словосъчетания. Умее да пише имената с главна буква.		Четене с изучените букви. Усъвършенстване на фонематичния слух и правилността при изписване на буквите.	Устна и писмена проверка	
21	II 21.	Четене и писане с Ч, ДЖ. (стр. 46) Текст “Кукерите”. (стр. 47)	Упражнение	Умее да различава Ч, ДЖ. Умее да вписва правилно пропуснатата гласна. Умее да свързва текст с илюстрация, да запише 1 - 2 изречения.		Четене с изучените букви. Правопис на гласните. Съставяне на изречение – извод от съдържанието на текст.	Устна и писмена проверка	
22	II 22.	Думи с И и Й. (стр. 48) Думи с Щ, Ю, Я. (стр. 49)	Упражнение	Умее да различава И и Й във форми на думата. Умее да чете и пише правилно думи с Щ, Ю, Я.		Препис на текст с думи с И и Й. Правопис на И и Й в думите. Групиране на думи, съдържащи буквите Щ, Ю, Я	Устна и писмена проверка	
23	III 23.	Българската азбука. (стр. 50) Герои на приказки. (стр. 51)	Обобщение	Умее да подрежда думи по азбучен ред. Умее да озаглавява текст. Умее да пише свързано диктовка.		Писане на буквите в азбучен ред. Четене на текстове за герои на приказки. Озаглавяване на текстовете. Спазване на изискванията за графична и правописна правилност.	Текущо формиращо оценяване	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
24	III 24.	Аз поправам грешки. (стр. 52)	Упражнение	Умее да проверява правописа на гласни и съгласни. Умее да открива грешки при употреба на гласни и съгласни.		Проверка на гласната или съгласната в края на думата. Откриване на правописни грешки в текста “Патенцето Цапи“ чрез самопроверка.	Писмена проверка	
25	III 25.	Дума. (стр. 54)	Упражнение	Умее да съставя трансформиращ текст чрез допълване на думи. Умее да пренася правилно части от думата. Умее да записва изречения от дадени думи.		Трансформиране на текст. Пренасяне на части от думата. Подреждане на думи в изречение.	Устна и писмена проверка	
26	III 26.	Изречение Текст “Пролет”. (стр. 56)	Упражнение	Умее да отделя изреченията в текста. Умее да отговаря чрез текст на въпроси към текста. Умее да състави и пише изречение по опорни думи.		Отделяне на изреченията в текста. Вярно и четливо преписване на текст. Съставяне на изречение по илюстрация и опорни думи.	Устна и писмена проверка	
27	IV 27.	Разказ. (стр. 58)	Упражнение	Умее да озаглавява текст. Умее да отговаря на въпрос към текста с изречение. Умее да пише свързано под диктовка.		Озаглавяване на текст. Устен и писмен отговор на въпрос. Свързано писане под диктовка при спазване изискванията за графична и правописна правилност.	Устна проверка Текущо формиращо оценяване	

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]
28	IV 28.	Стихотворение “Зайченцето бяло”. (стр. 60)	Упражнение	Умее да отделя римувани думи (по еднакво крайно звучене). Умее да определя качествата на героя.		Четене на стихотворението. Описание на случката – обстановка, герои записване на римуваните думи. Отговор на въпроси към текста.	Устна и писмена проверка	
29	IV 29.	Самостоятелна работа – изходно ниво.	Обобщение	Умее да пише текст под диктовка. Умее да определя вида (знака) на изречението, да съставя изречение по опорни думи. Умее да проверява правописа на гласни и съгласни. Умее да поправя правописни грешки.		Писане на слухова диктовка диктовка. Правопис на гласни и съгласни. Изречението - съставна част от текста. Откриване на грешки.	Писмено формиращо оценяване.	
30	V 30.	Аз разказвам. (стр. 62)	Упражнение	Умее да избира подходящо заглавие. Умее да отговаря на въпроси към текста, да дава самооценка.		Бегло и вярно четене на текст. Определяне на подходящо заглавие. Разбиране на текста.	Устна и писмена проверка	
31	V 31.	Приказка “Вълк и лъв”. (стр. 64) Поправка на самостоятелната работа.	Упражнение	Умее да открива поуката (пословица). Умее да отговаря на въпрос към текста.		Бегло и вярно четене на текст. Откриване на поуката в приказката. Поправка на самостоятелна работа.	Устна и писмена проверка	
32	V 32.	Аз съчинявам “Турист” (стр. 66)	Обобщение	Умее да прилага усвоените правописни правила на практическа основа.		Съчинение по въпроси по дадената тема. Самооценка на написания текст.	Писмена проверка	